

Párbeszéd

Vannak dolgok, amelyekben nemzeti egyetértésre kellene jutni hazánkban. A párbeszéd a baloldali és jobboldali politikai erők között rendkívül fontos lenne: társadalmi-gazdasági helyzetünk szinte megköveteli.

Vannak, akik úgy vélik, a polgári politikusok a magát baloldalinak valló Magyar Szocialista Párttal lefolytathatnák ezt az egyeztetést, mert ez a politikai erő már nem azonos a korábbi MSZMP-vel. Tagjai döntő részt szociáldemokrata értékrendet vallanak, korösszetétele is megváltozott. Ez bizonyára igaz is. Az érveléssel azonban mégis van egy kis gond. Nem arról van ugyanis szó, hogy ki volt korábban MSZMP párttag, és ki nem. Nem arról kell gondolkodnunk, hogy aki akkor még csak ifjúkommunista volt, az valójában nem lehetett annak idején hatalmi tényező, s így a rendszerváltás előtti idők politikájáért nem terheli felelősség.

Nem a párttagság a lényeges, hiszen legalább három ok miatt lehetett valaki az egypártrendszerben párttag:

- vagy, mert hitt abban az eszmében, ami a maga elvontságában akár pozitívnak is mondható, és nem látta, hogy az elvek konkrét megvalósulása szervesen összefonódik egy egymással örökösen harcban álló egyedekből álló cseppfolyós párt-elit által megvalósított kegyetlen diktatúrával,
- vagy, mert félt, hogy kiszorítják akár a pályájáról is, hisz saját környezetében megtapasztalta, hogy minden ember egyenlő, de vannak, akik egyenlőbbek,
- vagy, mert személyes karriervágyból működött együtt a mindenkori hatalmi elittel, bár tudta annak súlyos hibáit.

A felsoroltak közül a harmadik csoport az igazán veszélyes. Ugyanakkor, ezeknek az egyedeknek a létezése nem kor- vagy korszakfüggő. Nem korkérdés az, hogy *ki milyen ember*. S azzal sem áltathatjuk magunkat, hogy a fiatalok meg már másként szocializálódtak a baloldalon is. 16 évvel a rendszerváltozás után már nem is ismerik azokat a körülményeket, amelyek a korábbi politikai szerepet vállaló polgárokat befolyásolták.

Ha az Ószövetség történetére gondolunk a pusztában bolyongó zsidó népről, akkor világos, hogy a 40 évi vándorlásnak az volt az értelme, hogy kihaljon a rabságban felnőtt a nemzedék. Akinek már nincs eleven emléke a húsosfazekak melletti megalázó, de mégis némi biztonságot nyújtó szolgálagra, az léphet be az Ígéret földjére.

Bizonyos embertípus azonban nem hal ki, hanem újratermelődik. Arra a harmadik típusra gondolok, amelyik minden hatalmat – beleértve külföldi hatalmat is – *kiszolgál*, a maga érvényesülésének érdekében. Aki, bár tudja, hogy rossz az, amit cselekszik, mégis megteszi, mert neki személy szerint hasznára van.

Az eltelt fél évszázadban nálunk is alapvető változások történtek. Voltak szélsőjobboldaliból szélsőbaloldaliá átalakult személyek, köpönyegforgatók bőven. Akadtak ilyenek az egykori ÁVH egyenruhásai között is. A rendszerváltozás után pedig a leglelkesebb kommunista politikusok és hatalmi emberek sem sokat teketóriáztak, hogy átalakuljanak fundamentalista kapitalistává.

A baloldaliság egyik alapvető eszméje az egyenlőség. Ezt nem csupán a liberalizmus törvény előtti egyenlőségével azonosítják, hanem a jövedelmek túlzott széthúzását is elutasítják..

A mai kor gyermekei kétségtelenül egy szabadabb világba születtek. A fiatalok kevésbé félnek kimondani gondolataikat, mint ahogy az a Kádár-rendszerben, s különösen, a Rákosi-

rendszerben lehetséges volt. Feltéve, ha *van nekik. Mármost, ha van nekik önálló gondolatuk.* Sajnos, e téren a helyzet rendkívül rossz. Átlagon felül agyamosott a mai nemzedék, s csupán a beljük táplált sablonok köszönnek gyakran vissza. Ha a szabadságot az önálló ítélőképességgel is mérjük, akkor bizony új szolgátságba került nemzetünk. A liberalizmus *túlhajtott* eszméivel, és ami még ennél is szomorúbb, *a világ anyagi-értékközpontúságának tételével* van tele-tömve a polgárok többsége. Az új értékrendben csak az számít, hogy mid van, nem az, hogy *mi* vagy. Napjainkra hatalomra került egy olyan társadalmi csoport, mely nem Nobel díjas, hanem *vagyonos* szeretne lenni. *Bármi áron.* Nekem már elsütötték azt az új keletű orosz közmondást, hogy „ha ilyen okos vagy, miért nem vagy gazdag?” Gyöngye válasz erre, hogy a Nobel díjas közgazdászok közül is kevés az igazán vagyonos. Meg hogy én dolgozni szeretek, bármily hihetetlen. Akkor is, ha fárasztó a munka.

Sokan a politikába is azért merülnek bele, mert ez számukra anyagi kérdés.

Az, hogy valaki hatalomba akar kerülni, egyáltalán nem elítélendő. A politika – hivatás. Hiszen nagyon is elképzelhető, hogy valaki a közért szeretne tenni, amit tehet. Kiindulhat Petőfi szavaiból is: „Nem ragyogni, szolgálni akarok”. Ki vitatná el egy Deák Ferenc tisztességét és nagyságát? Lehet elvszerűen, tisztességesen politizálni – bárki bármit mondjon is. Az viszont abszolút elutasítandó, ha valaki a hatalomért akármilyen árat megad. És még ennél is visszatetszőbb, ha ezt az árat – például gátlástalan módszerek alkalmazását – csak morálisan vállalja magára, de a hatalomba kerülés vagy maradás *tényleges árát*, a gazdaságpolitika túlköltekezését, követő megszorításokat viszont mással fizetteti meg.

Ezek után nem az a kérdéses, hogy lehetséges-e párbeszéd jobb és baloldal között. Természetes, hogy lehetséges. Mit lehetséges: a jelen gazdasági-társadalmi helyzetben egyenesen szükséges egy nemzet egészének támogatását bíró program. Patrióta gazdaságpolitikához azonban patrióták kellene. Mindkét oldalon.

Tisztességes szándékú bal- és jobboldali emberek között a kapcsolat megtalálása, a párbeszéd lehetséges. A szociáldemokrata és a keresztény-szociális nézetrendszer nem áll egymástól távol, különösen azt követően, hogy a szociáldemokrácia feladta államosítási követeléseit, még a negyvenes évek végén, s napjainkban meg elfogadja fokozott mértékben a piac törvényszerű szelekcióját. Ma már az új szocialisták erősen „elhúznak” nemzetközi szinten is a liberális szemlélet felé, mert a privatizáció támogatásával az állami tulajdonosi szerepvállalást egyértelműen elutasították, az állam szerepét is egyre szűkebbre kívánják venni. Itt talán érdemes nekik egy kis önvizsgálatot tartani, hogy *meddig óhajtják leépíteni* az állam szerepvállalását. A keresztény-szociális Müller-Armack által megfogalmazott *szociális piacgazdaság sem számolt egy paternalista állammal.* Csupán azzal, hogy a piaci törvények keménysége miatt a versenyben alulmaradó polgárookra se várjon méltatlan élet – kapjanak tehát támogatást – lehetőleg az önerőből való talpra álláshoz. Ez minden közösségi szemlélet alfája és omegája. A szolidaritás és a szubszidiaritás elvei az adott közösség védelmét szolgálják. Ezt szociáldemokrata és keresztény-szociális, de akár még a nemzeti liberális politikai erők is felvállalhatják. *A határvonal: a közösségi érdekek figyelembevétele.*

Akivel viszont aligha lehet szót érteni, az a bizonyos harmadik csoport. Az örökösen újjászülető, saját érdekei által kormányozott, s csak a személyes hasznát a szemé előtt tartó, rossz értelemben vett individualista. Nem az a baj, hogy tekintettel vannak saját érdekeikre, hanem *hogy csak arra.*

Nem kétséges, hogy javaslataikat ezek a politikusok is szakmai köntösbe csomagolva, a javító szándék hangsúlyozásával „adják el” a médiában. Bizonyos változtatások kényszerűségét könnyű hangsúlyozni, amikor a múltból örökölt viszonyok a problémákat hatalmas kupacba halmozzák fel. Alaposabb vizsgálat után azonban kiderül, hogy a reformjavaslatok mögött egyéni és szűk csoportérdekek bújnak meg, számos konstrukció esetében.

Magyarországon a kormányzó koalíció egymásnak ellentmondó ideológiai alapokra támaszkodik. Koncepciója közelebb áll a fundamentalista liberális politikához, mint a szociáldemokráciához. Nem arról van szó, hogy az egyensúlyteremtés érdekében nincs szükség megszorításokra. A kor kihívásaira adandó válaszok során aligha lehet elkerülni a kényszerű áldozatváltalást. Az a gond, hogy a kormánypolitika számos alapkérdésben a szociális igazságosságtól való radikális távolodást jelent. Példa erre – hogy csak egyet mondjunk – az egészségügy tervezett reformja. Erőlteti a kormány a több biztosítós egészségbiztosítás bevezetését. Nemzetközi elemzések világosan mutatják: a finanszírozásban bekövetkező intézményi változás korántsem feltétlenül teremt olyan versenyhelyzetet, amely olcsóbb, gazdaságosabban üzemeltethető rendszert garantálna. A legliberálisabb, leginkább magánalapon szervezett egészségbiztosítási rendszere az USA-nak van, de *itt* nincs lefedve a lakosság jelentős hányada biztosítással, *itt* fordítanak a GDP-ből a legtöbbet az egészségügyre – és *itt a legrosszabb az egészségügy hatékonysága*, különböző mutatók szerint... Hajlamosak vagyunk arra gondolni, hogy nagyobb súllyal esnek a latba a szűkebb csoportérdekek, mint a társadalom egészének érdeke.

Ma , a globalizmus világában a civil szerveződéseknek, a lokális, családi és baráti kapcsolatoknak a megtartó ereje nem nélkülözheti a közösségi érték-szemléletet. Ennek jegyében kell keresnünk nekünk is itthon, Magyarországon az összecsengő értékeket. Profi szakismerettel kell gazdaságpolitikát csinálni, bármelyik politikai oldalról induljunk is el, de ugyanakkor tudomásul kell venni, hogy nem csupán és kizárólag egy üdvözítő megoldás létezik a nemzetközi piaci versenyben való talpon maradásra. Annál is inkább, mert az ázsiai verseny, amely modernizál, *de nem nyugatosít*, megszorongathatja a mi önzővé vált individualista civilizációnkat. Az ázsiai világszemlélet szerint a nagy család keretében végzett idősgondozás, gyermeknevelés nem pénzért végzett szolgáltatás. A baráti-rokoni körön belül adott kölcsönökön nem feltétlenül van kamatteher. A helyi közösségekért végzett társadalmi munkáért nem jár ellenszolgáltatás. *Mindez hatalmas terheket vesz le a vállalkozók és az állam válláról.* Tényleges olcsósággal versenyezni pedig nem tilos!!! Nem elvetve tehát az egyén érdekét, felelőségét és méltóságát, látnunk kell, hogy a *közösségi érdekek* értelmes megfogalmazása a társadalom különböző szintjein nem csupán a szociálisan igazságosabb társadalmat szolgálná, de *versenyképességi tényezővé válhat.* Ebben kell egyetérteni, ezzel kezdődhetne el a párbeszéd.